

Litteraturöversikt

TITEL:

Original Sin: President Bidens Decline, Its Cover-up and His Disastrous Choice to Run Again

FÖRFATTARE:

Jake Tapper and Alex Thompson

FÖRLAG:

Hutchinson Heinemann, US, UK 2025

Många av oss såg i Joe Bidens omval hoppet att hejda Donald Trumps återkomst till makten. Det gällde demokraterna, det gällde det stora flertalet européer. Biden hade ju lyckats vinna presidentvalet 2020. Nu gällde det bara en ny ansträngning. Men det var en felbedömning. Hans förutsättningar att lyckas hade nedgått, man frestas skriva katastrofalt, senast efter mellanårsvalet 2022. Det framgår av den här bokens redovisning som ger ett hårdhänt betyg åt medierna som såg vartåt det gick, hans vänner och framför allt den efter hand krympande kretsen av rådgivarna i Vita Huset.

De försökte mot bättre vetande att dölja Bidens åldrande genom att begränsa hans framträdanden till de timmar på dagen som var hans bästa. Han hade lovat att vara en brygga, en övergångsgestalt men trots att han blivit gammal, såg gammal ut, lät gammal och blivit övermodig. "En farfar som man inte ville låta köra bilen". Men en unikt liten lojal grupp lät missriktat honom hållas, om det så var bara några timmar åt gången.

Efter Bidens fiasko i den enda debatten mot Trump gick sorgspelet mot sitt slut. Men in i det sista hade man försökt dölja verkligheten i bara den senaste av Vita Huset-skandaler. Mångas är återigen bristen på ansvar inför världens mäktigaste ämbete.

TITEL:

The Illegals: Russia's Most Audacious Spies and the Plan to infiltrate the West

FÖRFATTARE:

Shaun Walker

FÖRLAG:

Profile Books, Great Britain

A Measure Short of War: A Brief History of Great Power Subversion

Jill Kastner and William C. Wohlforth
Oxford University Press

Dessa två böcker, både utgivna 2025, vittnar om hur man i väst har blivit medveten om vad vi utsatts för. De kan också därmed tjäna som bakgrund eller komplement till ledamoten Oksanens bok om hotet mot oss, *Rysslands hemliga krig mot Sverige*, anmäld i KKrVAHT, 2. häftet 2025. Den ena, om "illegals", är en massiv redogörelse för hur tidigt och länge man i Moskva utbildade utvalda egna medborgare till att bli och leva som västerlänningar, "sleepers", kring vilka rykten gick men som även i en ny teknisk tid förblivit fullt användbara i exempelvis k inflytandeoperationer.

Den andra boken beskriver hur stater agerar för att exempelvis under en motparts valkampanjer stödja den ena sidan mot den andra som alternativ till uppenbara fientligheter. Detta när den egna staten saknar militär eller ekonomisk kraft att driva igenom sin vilja utan istället nödgas tillgripa ett slags "mikro-invasion". Att på detta sätt försöka bedriva undergrävande verksamhet bidrar psykologiskt till att skapa fruktan, fienden finns "inne i tältet".

Inom stormaktspolitiken har sådant alltid varit en del. Men vi lär oss att små stater inte klarar sig undan. Ingen är immun.

TITEL:

A Search For Strategy: British-American Military Collaboration in 1942

FÖRFATTARE:

John F. Shortal

FÖRLAG:

Texas A&M University Press, Military History Series 2025

Tillfrågad av oroliga rådgivare vad historien skulle säga om en del av hans beslut svarade Churchill kaxigt att historien, den skrev han själv. Det gjorde han också med framgång om två världskrig. Men att han inte fått stå oemotsagd, om det vittnar denna bok, skriven av amerikansk militär historiker. Churchill gör ju gällande att ett vapenbröd-raskap, ”speciella [brittisk-amerikanska] relationer” befästes när USA drogs in i kriget efter det japanska anfallet i december 1941 mot Pearl Harbor. I själva verket skulle det dröja till parterna övervann motsättningar som fanns där 1942, 1943 och även 1944.

I botten låg att Franklin Roosevelt och amerikanare misstänkte att Churchills avgörande strävan var att återta det brittiska imperiet som gått förlorat i en japansk blixtoffensiv. Till det kom att britterna, efter att ha kämpat ensamma i ett och halvt år, tyckte att amerikanerna var rena militära nybörjare när de insisterade på att omgående öppna en ”ny front” i Frankrike som Stalin propsade på. Churchill ville spara på sin utmattade krigsmakt genom att i stället anfalla i periferin. Efter förlusten av Singapore försvagades hans argument, och han fick nöja sig med att hålla emot amerikanerna. Motsättningar mellan flottan och armén gjorde inte saken lättare.

I efterhand kan man tycka att parterna bråkade för länge, innan de till sist magnifikt enades.

TITEL:

To Lose a War: The Fall and Rise of the Taliban

FÖRFATTARE:

Jon Lee Anderson

FÖRLAG:

Penguin Press, New York, 2025

Läsarna av den liberala högbrynta tidskriften *the New Yorker* kan inte klagat över någon brist på varningstecken om hur det skulle gå att ge Afghanistan en hygglig framtid. När författaren nu har samlat tjugo års artiklar i en bok blir det snarast övertydligt hur hopplöst det USA-ledda företaget verkligen var från första början. Med utgångspunkt i segern över talibanerna efter 9/11 till deras återkomst 2011 har han kartlagt en afghansk brist på förtroende för västerlänningarna som kom för att hjälpa med sina pengar och uppriktiga vilja att skapa något nytt. Men de förstod inte hur omöjligt det var.

Skolor byggdes, flickor gavs utbildning, Kabul blev ett livligt kommersiellt center, opiumodlingar skulle raderas; vad blev kvar när talibanerna tog tillbaka makten? I kapitel efter kapitel möter man hur kolossalt fel allt gick när signaler missades och önsketänkande tog över. Det här är en iakttagare som lade ned allt vad han förmådde på att ta kontakter som till exempel i sökandet efter fakta bakom mordet på Ahmed Shah Massoud som förebådade att allt skulle gå illa. Till sist kunde han inte fortsätta sitt journalistiska arbete annat än som ”inbäddad” hos amerikanska förband.

En västerländsk tragedi. Ja, men allt för ett folk som inte vågade/ville hoppas.

TITEL:

Sundets röda nejlikor

FÖRFATTARE:

Conny Palmkvist

FÖRLAG:

Forum, Scandbook, 2025

Historien är välkänd. Sjutusen judar räddades under andra världskriget från det ockuperade Danmark över till Sverige. Att det gick så här är ett uppskattat svenskt minne. Antisemitismen fanns men hade sina gränser. Vad som mera i detalj hände berättas i denna bok om hur svenska säkerhetspoliser samarbetade med danska motståndsmän över Öresund. En osedvanlig kombination, och den var minst av allt given från början.

Då, efter det tyska övergreppet den 9 april 1940, kunde man i Sverige med visst lugn iaktta hur Danmark hade funnit sig, med sin polis och försvarsmakt märkligt intakta. Först 1943 visade sig sprickorna i den bild man kunnat göra Berlin. Danskarna började leva upp till ett rykte av benägenhet till protest och motstånd. Tyskarna svarade med att avvärja både regering, polis och försvar, och deportering hotade den judiska minoriteten som levte i fred. Det vare då den stora flykten inleddes med fiske- och nöjesbåtar.

Människor som stod utanför kampen drevs samman i dittills oanade insatser och till och med hjältemod. Särskilt fängslande är berättelsen om Erling Kjaer som med anlag för sjösjuka och total båtovana plötsligt började göra allt, transporter av nödställda, kurirer och illegal post. Nog den främste, men endast en av många när allt fler tog risker.

TITEL:

The Project: How Project 2025 Is Reshaping America and the World

FÖRFATTARE:

David A Graham

FÖRLAG:

Penguin Random House, United Kingdom 2025

Trump's rivstart som president andra gången borde inte ha överraskat någon som inte sett sig blind på hans första tämligen slarvigt improviserade maktövning. Men bättre pålästa skulle både beundrare och motståndare ha insett hur väl förberett allt var. Medan han själv var indragen i diverse rättsprocesser och den desperata stormningen av kapitolium, utvecklade några av hans anhängare inom ramen för den konservativa tankesmedjan The American Foundation till systematiskt arbete bättre förutsättningar för det som de såg fram emot: Trump 2.

Utgångspunkten var Trumps egen: han hade saboterats av systemet, dvs hur Amerika hittills hade styrts. Men de ville med utbildning och en databas förbereda omkullkastningen på område efter område för vad som skulle gälla för den amerikansk högern. På två och ett halvt år – nu två – måste allt ”göras rätt”. Den tunna boken om detta projekt 2025 visar hur långt man ville gå.

Det är knappast troligt att Trump kan följa andras ritningar. Men han har redan gjort tillräckligt mycket för att ett annat Amerika tar form. Motståndet har kommit oroande på efterkälken.

Böckerna är anmälda av ledamoten Olof Santesson